

Școala Creștină "Filadelfia" - Cl. I-XII

Str. Narciselor, nr. 5E - Suceava Tel/fax: 0230-531205

www.filadelfia.ro office@filadelfia.ro O.P. 6 C.P. 50

Cod fiscal: 14687487 Cont: 251105182340021165015 Banca: Banc Post - Suceava

SOCIOLOGIE

clasa a XI-a

Frecvență Redusă

Semestrul al II – lea

prof. Marici Marius

ȘCOALA ȘI INTEGRAREA SOCIALĂ

Învățământ și societate

Ca proces social, educația se realizează prin mai mulți factori, printre care și sistemul de învățământ. El îndeplinește mai multe funcții

- a. internă de instrucție și educație
- b. externă de selecție și reproducere socială a culturii

Aceste funcții ale sistemului de învățământ pun în dependență prin scopurile or, sistemul de învățământ ca producător de potențial uman ocupat în economie, cu sistemul economic, care oferă locuri de muncă.

Căutarea unui loc de muncă

După absolvirea unei forme de școlarizare până la ocuparea unui loc de muncă, fiecare individ trece printr-un proces de căutare.

Din punct de vedere al gradului de structurare, căutarea poate fi:

- formală
- informală

Spre deosebire de cea formală, căutarea informală este spontană, lipsită de regularitate și de un cadru oficial de manifestare. Ea se realizează fie individual, fie în grup. Ambele forme vizează un sistem de relaționare care presupune comunicarea verbală și nonverbală.

Căutarea unui loc de muncă mai poate fi:

directă - căutarea fără intermediari se face direct de la sursă (presă, radio, tv)
indirectă - solicitantul își alege reprezentanții care să-i susțină interesul (părinți, rude, prieteni).

Căutarea presupune anumite calități: perseverență, curiozitate, interes, încredere, insistență.

Ocuparea și integrarea socio-profesională

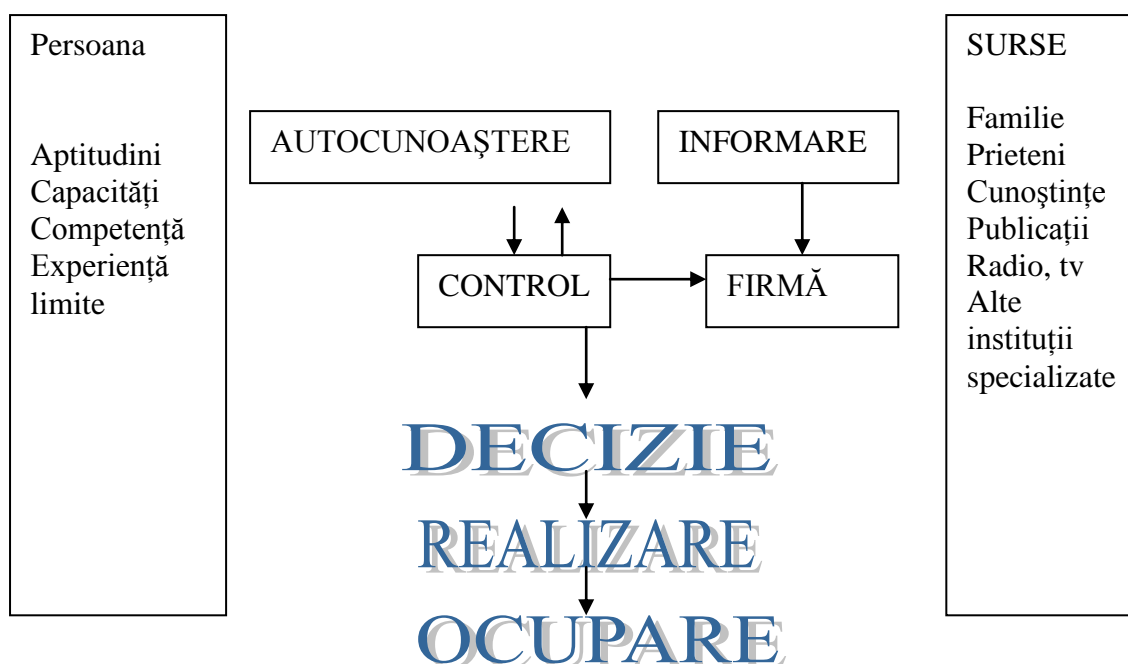
Ocuparea unui loc de muncă are mai multe etape:

1. Autocunoașterea: cunoașterea calităților, competențe profesionale atestarea de certificate, diplome, experiență
2. informarea cu privire la ofertele de locuri de muncă (structurate pe domenii, meserii), capacități necesare și cerințele ocupării postului, condiții de lucru, promovare, salarizare, avantaje și dezavantajele ocupării postului.
3. controlul referitor la evaluarea competențelor, ofertelor de locuri de muncă, proiectului profesional prin consultarea specialiștilor
4. decizia privind alegerea
5. realizarea, adică completarea fișelor-tip de prezentare, a cererii de angajare sau înscriere la concurs, întocmirea documentelor necesare ocupării, interviul, susținerea probelor de concurs.

Procesul de integrare presupune

1. adaptare la mediul integrator
informare reciprocă
învățarea codurilor
2. participarea care apare în momentul în care roluri le au fost acceptate și asimilate.

3. integrarea profesională este însoțită de cea socială. A ocupa un loc de muncă la absorbire presupune și rezolvarea unor probleme sociale legate de asigurarea locuinței, alegerea școlii pentru educarea copiilor etc.

STATUL ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

STATUL

În antichitate, statul era denumit prin termenii:

Polis, civitas (cetate), politeia (formă de organizare), respublica (republică)
Imperium (realitate istorică)

Termenul stat apare pentru prima dată în lucrarea Principele a lui Machiavelli.

Principiile de funcționare a statului modern

1. Principiul suveranității naționale care exprimă calitatea puterii de a fi supremă pe teritoriul național. El conferă statului dreptul de a-și fixa propriile reguli, fără nici un amestec de afară, iar izvorul ei este voința generală.

2. principiul separării și echilibrului dintre puteri. Cel care are meritul de a fi elaborat o teorie despre separarea puterilor în stat a fost Montesquieu. El distinge; puterea legislativă (emite legile), puterea executivă (aplică legile), puterea judecătorească (judecă diferendele, restabilind legalitatea).

3. principiul guvernării reprezentative constituie modalitatea de afirmare a suveranității naționale. Poporul delegă puterilor, legislativă, executivă și judecătorească, dreptul de comandă.

4. principiul supremației constituționale- prevede ca activitățile statului să fie supuse valorii juridice. Constituția fixează activitatea organelor de stat în limitele legii.

5. principiul consacării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului exprimă asigurarea dreptului la viață și integrare fizică și psihică, la libertate și apărare, la muncă.

Statul social

Statul social reprezintă recunoașterea și concretizarea funcției sociale a statului. El se deosebește de asistență socială.

Statul social încearcă să orienteze piața economică în **mai multe direcții**, dintre care:

- a. garantarea indivizilor și familiilor unui venit minim pentru a asigura o supraviețuire decentă
- b. diminuarea riscurilor sociale pentru suportarea greutăților indivizilor și familiilor confruntate cu șomaj, boală, bătrânețe
- c. asigurarea accesului tuturor cetățenilor la standarde mai bune de viață prin servicii sociale.

RELIGIA ȘI BISERICA

Religia și societatea

Religia este un sistem unitar de credințe și practici cu privire la lucrurile sacre ce reunesc în aceeași comunitate morală, numită biserică, pe toți cei ce aderă la ele.

Nota comună a religiilor este împărțirea lumii în reală și imaginară, în sacru și profan. Sacrul poate fi reprezentat de persoane, pietre, arbori, case, locașuri de rugăciune.

Gândirea primitivă a dat naștere sentimentelor religioase precum:

- a. animism- credința că orice lucru și ființă au un suflet
- b. fetișism- credință într-un obiect, lucru, animal
- c. cultul morților, al strămoșilor – e legat de familie și gintă
- d. cultul zeilor- legat de popoare și națiuni

alte forme de evoluție religioasă:

1. Politeism – este religia grecilor și romanilor – mai mulți zei și un zeu suprem
2. dualism – doi zei (egipteni – Isis și Osiris)
3. triteismul - india
4. monoteismul (creștinism, iudaism, mahomedanism)

scopul ultim al religiilor este apropierea de Dumnezeu, dar căile sunt diferite, idar reprezentarea divinității diferă în cultura popoarelor.

REGIMURI ȘI PARTIDE POLITICE

Sistemul politic este un ansamblu coerent de elemente aflate în relații de interdependență, integrat în viața socială și aflat în raporturi de intercondiționare cu societatea în ansamblul ei.

El cuprinde:

- a. instituii publice – reprezentate de stat și organele sale, partidele politice, organizații politice și mecanisme care asigură participarea cetățenilor la viața politică în ansamblul ei.
- b. Relații politice – ansamblul raporturilor între instituții politice, instituții și cetățeni.
- c. Idei politice- teorii, concepții, doctrine, programe și strategii politice, convingeri, experiențe
- d. Norme și valori politice- reguli de activitatea impluse fie prin tradiții, fie prin autoritate.

Regimul politic reprezintă modul concret care funcționează un sistem politic.
Prima tipologie a regimurilor politice a fost constituită de Aristotel.

Cea mai des folosită tipologie din ziua de azi împarte regimurile politice astfel:

1. democrații pluraliste – caracterizată prin stratificarea socială accentuată, pluralism politic și o societate civilă activă
2. autoritarism – care exercită puterea în mod autoritar
3. totalitarism – care presupune exercitarea unei puternice presiuni politice pentru supunerea maselor.

Partidul politic este o organizație al cărei obiectiv final este cucerirea sau influențarea puterii guvernamentale.

Partidele pot fi (după Tocqueville)

- a. mari – dedicate unor idei revoluționare care bulversează societatea
- b. mici- apar în perioadă de relativă stagnare, caracterizate prin intrigi și acțiuni egoiste.

Funcțiile partidelor politice

- promovarea unor interese naționale, regionale, de grup
- medierea între societatea civilă și stat, între categorii de interese precum și în rezolvarea conflictelor dintre acestea
- menținerea puterii pentru a beneficia și distribui avantaje materiale și simbolice membrilor săi
- propulsarea socială pentru indivizi cărora le sunt refuzate o serie de cariere sociale dorite.

Partidele de opoziție, spre deosebire de cele aflate la putere îndeplinesc cel puțin două funcții specifice:

1. informarea și explicarea guvernului și publicului larg a intereselor pe care le promovează
2. demonstrarea unor politici alternative la inițiativele guvernului.

ORGANIZAȚIILE

CE ESTE O ORGANIZAȚIE?

ORGANIZAȚIA este un sistem structurat de interacțiune umană realizat în vederea atingerii unor scopuri

Trăsăturile organizațiilor

1. prezența unor indivizi care au scopuri comune și interacționează
2. existența unei conduceri și a unei structuri în interiorul grupului care desemnează roluri, funcții, relații ierarhice și responsabilități.

Tipuri de organizații

1. după scopurile și obiectivele propuse
 - a. organizații economice (producție, comerț, servicii)
 - b. organizații religioase (biserici, secte)
 - c. organizații culturale (cluburi, asociații, fundații)
 - d. organizații politice
2. după modul de structurare
 - a. formale- cele cu structuri clar definite, cu anumite caracteristici birocratice care se conduc după reguli, regulamente ce conțin norme, roluri pentru fiecare membru.
 - b. Informare care se caracterizează prin spontaneitate și flexibilitate. Deși au lider și relații ierarhice nu se conduc după regulamente.
3. după modul de implicare a individului
 - a. alienate – bazate pe frică și supunere
 - b. calculate- respectarea regulilor având la bază interesul personal
 - c. morale – caracterizate prin participarea liber consimțită la scopuri și obiective.
4. după mijloacele folosite pentru exercitarea autorității
 - a. coercitive – bazate pe forță
 - b. remunerative – bazate pe schimb
 - c. normative – bazate pe convingeri

Componentele unei organizații

- a. centrul operațional – cuprinde toți angajații care produc bunurile și serviciile de bază ale organizației sau care susțin direct producția
- b. elementul median- intermediarii între vârf și bază și este format din ingineri, contabili, membrii serviciului planificare și personalul funcțional care cuprinde serviciile ce susțin indirect activitatea organizației
- c. vârful strategic compus din personalul de conducere și consilierii lor.

CORUPȚIA

O problemă socială complexă ce caracterizează societatea în general și societatea românească în special este fenomenul corupției.

Termenul corupție vine de la latinescul coruptia-onis și semnifică o stare de abatere de la moralitate, datorie, lege.

Fenomenului corupție nu i se poate da o definiție universal valabilă. Totuși el se **definește ca:**

- acte sau fapte ilicite de utilizare frauduloasă a puterii (politice, administrative, judecătorești)
- obținerea unor avantaje personale de către funcționarii publici (manageri, administratori, judecători, directori, alte persoane cu funcții publice).

- Modalități de obținerea a unor foloase personale (imorale, ilegale, ilicite) ca: furtul din avutul public, evaziune fiscală, abuz în serviciu, falsificarea de monede sau alte valori, trafic de stupefiante, spionaj.

În orice fapte de corupție, există **două tipuri de relații de complicitate**:

1. persoana sau grupul care corupe – care are rol de a influența alt individ sau grup în scopul obținerii unor avantaje materiale sau morale. În acest scop sunt folosite mijloace imorale, ilegale, ilicite ca darea de mită, abuzul, șantajul, forța
2. persoana sau grupul care se lasă corupt

Operationalizarea conceptului de corupție pune în lumină următoarele **dimensiuni**:

- corupție economică
- corupție politică
- corupție administrativă
- corupție profesională

În societatea românească actuală, caracterizată prin tranziție, se manifestă forme noi de corupție concretizate în: scoaterea din țară a unor importante valori aparținând patrimoniului național, contrafacerea de mărfuri și produse alimentare, favorizarea unor firme sau instituții la repartizarea ilegală de spații comerciale, locuințe.

Cazurile cele mai mediatizate din viața socială românească de după revoluție:

Adopție ilegală de copii, import de deșeuri toxice din Germania, afacerea zahărului infestat, afacerea flotei maritime, afacerea „Țigareta”.

DISCRIMINARE

Discriminarea - oricare situație prin care un grup sau o singură persoană este tratată diferit de ceilalți, de obicei din cauza că aceștia fac parte dintr-un grup social sau categorie distinctă.

Aceste categorii pot fi religia, sexul, vârsta sau handicapurile.

Discriminarea poate fi văzută ca favorabilă sau nefavorabilă. Cu toate acestea, în limbajul modern, 'discriminarea' este considerată de obicei nefavorabilă.

SĂRĂCIA

Din punct de vedere social **sărăcia** o putem defini ca fiind acel fenomen în care individual sau grupul din care face parte (familia) nu are potența necesară atât intelectuală cât și economică de a-și satisface nevoile primare astfel situându-se pe o scară socială inferioară.

Sărăcia este un fenomen des întâlnit peste tot în lume există țări sărace care au bogății dar și țări bogate care își au săracii lor, astfel nu putem avea un etalon al săraciei și nici nu există un termen de comparație în interiorul ei, în esență putem însă afirma că societatea este principala componentă pe care o putem compara, astfel nivelul de săracie (în cazuri particulare) dintr-o țară bogată, probabil că s-ar afla pe un alt nivel social-ierarhic față de o țară săracă, cu alte cuvinte țările sărace au săraci autentici (vezi Somalia).

Saracia ca si bogatia sunt fenomene instabile si greu de definit in studiile longitudinale fiecare individ avand suisuri si coborasuri, succese si insuccese fenomene care nuanteaza viata de zi cu zi a individului, in functie de cum percepe realitate, in functie de relatiile cu ceilalti de abilitati, inteligenta si creativitate idividul poate gasi brese si cai care sa-i asigure conditiile necesare de a duce un trai decent atat pentru propria persoana cat si a familiei din care face parte.

Saracia ca si bogatia metaforic putem spune **ca se "invata"** depinde de educatia care ti se da, de nivelul de socializare a grupului din care faci parte, de conditiile de trai care ti le ofera grupul in procesul propriu de educatie si dezvoltare, in acest caz chiar daca potentialitatile tale biologice nu sunt foarte inalte aceasta diferenta se poate compensa cu o buna educatie si cu ajutor din partea familiei, **familia fiind primul factor extern care poate intervenii si care poate ofera modele de viata**, privind din cealalta latura si creionand un tablou virtual putem afirma ca chiar daca potentialul este ridicat iar procesul de educabilitate este precar se poate ajunge in cazuri extreme pana la genii ratate deoarece nu se gaseste acel mediu propice in care individului sa i se valorifice potentialul propriu astfel acel potential sa ramana latent si sa nu se mai manifeste iar individul sa urmeze modele gresite si sa ajunga in acea situatie in care in mod paradoxal ar putea sa razbeasca in viata dar nu va putea deoarece i sa cristalizat o mentalitate urmand acele modele.

DEVIANȚA SOCIALĂ

Devianta ca problema sociala

Devianta este o notiune larg utilizata in psihologia sociala, in sociologie si criminologie, aceasta notiune desemnand in sensul sau cel mai general indepartarea sau abaterea indivizilor fata de normele si valorile sociale.

In orice societate, **comportamentul deviant** acopera o mare varietate de tipuri mergand de la comportamentul « excentric », definit prin gesturi « insolite », dezordine comportamentala, pana la comportamente disfunctionale, aberante si delicvente, inscise in aria patologica a tulburarilor psihice.

In functie de aceasta varietate a comportamentelor J.Fichter face o distinctie intre devianta pozitiva, prin care individul se abate de la stereotipurile conformitatii si adopta creativ norme si valori superioare si devianta negativa, care se caracterizeaza prin incalcarea si refuzarea indicatiilor normelor medii.

O alta distinctie in cadrul delicventei este cea operata de Edwin Lambert(1951)
- devianta primara in care autorul porneste de la faptul ca aproape orice persoana trece din cand in cand peste reguli, dar aceasta are un caracter temporar, astfel persoana ramanand una acceptata din punct de vedere social si exista
- devianta secundara care apare la persoanele ce accepta devianta ca rol, fapt ce comporta consecinte asupra identitatii sale sociale si asupra conceptului de sine.

Caracteristicile fenomenului de devianta sociala

Relativitatea normelor,antreneaza prin relativitatea criteriilor,distinctia dintre drept si nedrept ;deci o relativitate a deviantelor in acest sens,pentru a nu crea confuzie,trebuie facute unele distinctii :

- un act va fi condamnat daca are loc intr-o anumita situatie si nu va fi condamnat in alte imprejurari
 - un act va fi sau nu deviant in functie de statutul sau rolul social al autorului
- devianta va depinde de contextul normativ in care apare

Relativismul normelor si valorilor depinde de fiecare societate.

Categorii de devianta

- M.Cussen face o lista aproximativa in acest domeniu impartita in sapte categorii
- a.Infractiunea si delictelor cuprinzand :omourile,furtul,violul,delicventa juvenila
 - b.Sinuciderea
 - c.Consumul de droguri cu implicatiile dezorganizate de factura psiho-sociala
 - d.Conduitele sexuale deviate includ :prostitutia,homosexualitatea,lesbianismul, pornografia.
 - e.Deviantele religioase care prin atitudini fanatice antreneaza unele secte religioase,erezii,vrajitorii.
 - f.Bolile mentale au fost si ele analizate din punctul de vedere al abaterii de la normele sociale
 - g.Extremismul politic.
 - h.Handicapurile fizice.

CONTROL SOCIAL

Într-un sens general și comun, **controlul social** desemnează procesul prin care o instanță (persoană, grup, instituție, asociație sau organizație) reglementează, orientează, modifică sau influențează comportamentele sau acțiunile altei instanțe, ce aparține aceluiași sistem, cu ajutorul unor mijloace materiale și simbolice, în vederea asigurării conformității și păstrării echilibrului specific sistemului.

Funcțiile controlului social sînt de prevenire, limitare sau eliminare a abaterilor de la normativitatea existentă. Acestea se realizează prin însușirea metodelor tipice pentru cultura sistemului și prin mecanismele instituționale care recompensează sau sancționează conformitatea sau devianța față de norme.

Într-un sens mai specific, controlul social este rezultatul raporturilor de interdependență dintre elementele unui sistem și al determinării componentelor de către sistemul căruia îi aparțin. Această accepțiune a fost consacrată ca urmare a progreselor făcute în aplicarea analizei sistemice și a celei cibernetice în sociologie (R. Boudon, 1982). Atenția se concentrează asupra posibilității de apariție a unor situații critice în funcționarea unui sistem, care tind să-i tulbure identitatea sau coerența, și asupra

tensiunii interne spre conservarea consistenței sistemului prin îndepărtarea, evitarea sau corectarea raporturilor sau pozițiilor care-i amenință integritatea sau echilibrul.

Sanctiunile sociale, pozitive sau negative, apar astfel ca acele mecanisme ale controlului social prin care se conservă integritatea normelor, se penalizează acțiunile și se încurajează conformitatea.

În funcție de mijloacele sau instrumentele utilizate se distinge între control prin **constrângere (coercitiv) și control psiho-social sau persuasiv**.

◆ controlul coercitiv este realizat de instituțiile juridice și de cele investite cu asigurarea ordinii publice (L. Althusser le numește „aparate represive ale statului”) cu ajutorul unor mijloace de forță sau t de amenințare cu forța (fizică sau simbolică). Se exercită asupra acelor acțiuni sau comportamente care se află sub incidența delincvenței și criminalității sau care sînt apreciate ca pericole importante pentru ordinea socială și de stat.

◆ controlul psiho-social constă în reglementarea și coordonarea acțiunilor individuale sau de grup cu mijloace instituționale (formale) sau informale.

Controlul formal constă în definirea și instituirea de norme impersonale, instituționalizate în regulamente sau coduri, de regulă scrise de către asociații sau organizații sociale. Ele precizează drepturi și obligații ale membrilor, recompense și pedepse (sau sancțiuni pozitive și negative), cadrul organizatoric etc.

Controlul informal se realizează mai ales la nivelul rolurilor sociale dintr-un sistem și se manifestă în mod implicit în cadrul interacțiunilor. El este rezultatul socializării în cadrul normativității sociale existente și al învățării sociale, adică al interiorizării sistemului de norme, de modele de comportare și atitudini tipice pentru o societate.

◆ În general, **eficacitatea** controlului social depinde de completarea reciprocă a controlului informal cu cel formal și a acestora cu controlul coercitiv. Exercițarea exclusivă a unei singure forme de control nu s-a dovedit a asigura conformitatea, echilibrul sau ordinea socială a unui sistem.

Societățile moderne au tins către accentuarea controlului psiho-social și în special a celui informal, controlul coercitiv intrînd în funcțiune atunci cînd ultimul s-a dovedit ineficace. Trebuie spus că tendința de raportare exclusivă a controlul social la domeniul sancțiunilor pozitive sau negative pentru asigurarea conformității și conservarea ordinii sau echilibrului sistemic este problematică din cel puțin două puncte de vedere, în primul rînd, au rămas încă destul de obscure mecanismele de asigurare a conformității prin aplicarea de sancțiuni. În multe explicații ale acestui proces se invocă tendința de determinare strictă a acțiunilor individuale de către mediul social integrator și se operează cu un gen de psihologism îngust utilitar, poate chiar naiv. De exemplu, se consideră că individul se conformează unei norme pentru a evita sancțiunile care sînt privite ca simple consecințe ale acțiunilor întreprinse. Controlul social ar avea o natură similară cu modul în care se exercită efectele legilor fizice asupra comportamentului (dacă cineva s-a fript o dată cu focul va evita a doua oară flacăra).

În felul acesta controlul social este un **mecanism de autoreglare** a echilibrului sistemului social.

Schimbarea socială constă în trecerea unui sistem social sau a unei componente a acestuia de la o stare la o altă stare diferită calitativ și/sau cantitativ. Specific schimbării este faptul că ea însăși este o stare, chiar tranzitorie, ce trebuie considerată ca atare, și în același timp vizează diferențele dintre două stări succesive ale sistemului.

În general, sociologia abordează schimbarea la două **niveluri** distincte:

1. s. (macrosocială) a societății globale, făcându-se referiri la creștere, evoluție, dezvoltare, progres, regres;
2. s. (microsocială) a anumitor subsisteme sau componente ale societății.

Cele două niveluri nu sînt în mod necesar și consecvent puse în relație, unele teorii sociologice concentrîndu-se asupra schimbării macrosociale iar altele asupra celei microsociale.

♦ Un factor generator de schimbare socială este reprezentat de **mișcările sociale**, ca expresii ale aspirațiilor comune ale oamenilor de a realiza un același scop cu mijloace similare. La baza oricărei mișcări sociale se află discrepanța dintre nevoi și mijloacele disponibile de satisfacere. O astfel de stare generează tensiuni subiective și relaționale care tind să se generalizeze pînă la a cuprinde grupuri mari de oameni (J. Szczepanski, 1970), să devină tot mai organizate și să solicite producerea unei s.

În funcție de tipul de schimbare vizat, se disting mișcările protestatare, reformatoare și revoluționare.

Mișcările protestatare sînt inițiate de grupuri mari de oameni, se manifestă prin nemulțumire și protest, prin contestarea unor regularități sociale statornicite, dar nu sînt ghidate de o concepție clară despre tipul de s. ce ar urma să se producă (P. Bourdieu, *Les heritiers*, 1969).

Mișcările reformatoare vizează schimbarea sectoriale în cadrul sistemului social existent (emanciparea femeilor, blocarea poluării, protecția animalelor etc.). Instituționalizarea acestor mișcări se asociază și cu o regresivitate a militantismului pentru schimbare.

Mișcările revoluționare se deosebesc prin scop și metodă de precedentele. Scopul lor este de a schimba organizarea sistemului social ca atare, de a produce o schimbare socială și politică radicală, iar mijloacele folosite sînt atît pașnice, cît și violente, folosesc o strategie și o tactică specifice, programate de un grup de avangardă (partid politic). În mod tradițional, cele mai importante revoluții sînt considerate a fi cele care duc la schimbarea puterii politice într-o societate.

Mai recent, atenție sporită se acordă și **schimbării tehnologice, spirituale, culturale** etc., mai ales că, pe lîngă schimbările macrostructurale, în orice sistem social au loc multiple schimbări de amploare variabilă.